

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Катерина СТЕЦЮК

*здобувач вищої освіти ОС «Магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Заклад вищої освіти «Подільський державний
університет», Україна*

Науковий керівник: докт. екон. наук., професор, Інна ЦВІГУН

Згідно п.5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996- XIV підприємство самостійно визначає відповідно до установчих документів облікову політику [4].

Облікова політика - це опис принципів оцінки статей звітності та методів обліку окремих статей звітності. Облікова політика підприємства розробляється на основі діючих законів, бухгалтерських стандартів (положень), методичних рекомендацій, інших нормативних актів, а також прийнятих керівництвом підприємства рішень про застосування законодавчих норм, якщо право вибору надається підприємству.

Одна з головних якісних характеристик облікової політики - її послідовність. Це значить, що обрана підприємством облікова політика повинна застосовуватися без змін постійно. Зміни в обліковій політиці допускаються лише у випадках, передбачених національними стандартами бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності. При цьому будь-яка зміна повинна бути обґрунтованою і розкриватися у фінансовій звітності. Тому до розробки облікової політики сільськогосподарського підприємства слід підійти ґрунтовно, щоб потім її постійно не змінювати.

Основними завданнями облікової політики сільськогосподарського підприємства є розроблення відповідних інструкцій, положень і методів, що дозволять упорядкувати, уніфікувати (наскільки це можливо), регламентувати основні ділянки обліку, створити єдину схему документообігу, систему оцінки активів підприємства, сформуванню звітності, що найповніше відображає майновий стан господарства. Окреслені завдання вирішуються шляхом застосування різних способів ведення бухгалтерського обліку, до яких відносяться: способи групування та оцінки фактів господарської діяльності, погашення вартості активів, організації документообігу, інвентаризації, застосування рахунків бухгалтерського обліку, системи реєстрів бухгалтерського обліку, обробки інформації [5].

Нормами п. 5 розд. III НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6] передбачено, що встановлення та зміна облікової політики здійснюється підприємством за узгодженням із власником або вповноваженим органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів.

Жодним нормативним актом прямо не встановлено, що треба оформляти будь-який документ, але вимоги наведеного вище пункту НП(С)БО щодо узгодження облікової політики говорять про те, що такий документ потрібен.

Таким документом може бути будь-який розпорядчий документ. Як правило, це наказ, яким затверджується й уводиться в дію облікова політика. Водночас це може бути й будь-який інший документ розпорядчого характеру, оформлення якого прийняте на підприємстві.

Формуючи облікову політику, необхідно враховувати численну кількість факторів, обумовлених особливостями та специфікою господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. Тому на вибір і обґрунтування облікової політики підприємства впливає низка факторів: зовнішніх і внутрішніх.

Зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування та методику облікової політики, можна згрупувати за різними класифікаційними ознаками, у залежності від потреб користувачів інформації (табл.1)

Таблиця 1

Фактори, що впливають на облікову політику сільськогосподарських підприємств

Фактор	Характеристика
Внутрішні фактори	
Організаційні	– організаційно-правові форми господарюючих суб'єктів у сільському господарстві; – масштаби діяльності сільськогосподарських підприємств (обсяг виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, чисельність працюючих, вартість майна тощо); – організаційна структура управління, наявність структурних підрозділів та їх економічні взаємозв'язки;
Технологічні	– удосконалення технологічних процесів у рослинництві та тваринництві; – рівень технічного забезпечення підприємства; – рівень автоматизації виробничих і управлінських процесів на підприємстві; – забезпеченість новими науковими розробками та програмами;
Кадрові	– рівень кваліфікації управлінського персоналу і працівників бухгалтерської служби; – структура бухгалтерської служби і розподіл обов'язків між її працівниками;
Фінансові	– ступінь свободи дій (самостійні дії в питаннях ціноутворення, вибору партнерів); – системи і форми розрахунків з покупцями й постачальниками; – фінансова стратегія сільськогосподарського підприємства;
Зовнішні фактори	
Природно-кліматичні	– земля виступає головним предметом і засобом праці; – об'єктом діяльності є живі організми: рослини і тварини; – територіальне розміщення сільськогосподарського виробництва; – кліматичні умови;
Нормативно-правові	– - законодавчі акти і нормативні документи з питань бухгалтерського обліку та оподаткування і перспективи їх удосконалення;
Економічні	– циклічність економічних процесів; – система оподаткування; – вплив інфляційних процесів; – інфраструктура ринку; – поява нових об'єктів соціального, екологічного та інших видів обліку;

Наведений перелік і класифікація факторів, що впливають на формування облікової політики сільськогосподарських підприємств, не є вичерпними, але цілком дозволяє зрозуміти їх системність. Якісний аналіз усіх розглянутих факторів, які безпосередньо впливають на вибір і обґрунтування облікової політики сільськогосподарського підприємства, створює можливості правильного підходу до її розробки.

Облікова політика передбачає цілісність системи бухгалтерського обліку на підприємстві і охоплює всі її складові: методичну, технічні і організаційну.

На кожній ділянці обліку можуть застосовуватися ті чи інші правила і способи, які передбачені методологією сучасного обліку та нормативними актами. Для кожного з таких ділянок потрібно обрати один із запропонованих способів, і цей вибір має надзвичайно важливе значення в системі обліку сільськогосподарського підприємства.

Облікова політика підприємства базується на модифікованому змісті таких розділів: робочий план рахунків бухгалтерського обліку; форми первинних облікових документів для оформлення господарських операцій, по яким не передбачені типові форми і документи для внутрішньої бухгалтерської звітності; графік документообігу; технологія обробки облікової інформації; рішення по інвентаризації активів і зобов'язань.

Робочий план рахунків рослинницьких, тваринницьких та інших господарств передбачає допоміжні рахунки для розмежування витрат по тим виробничим циклам, які не збігаються з календарним роком (наприклад, витрат минулих років під урожай поточного року, витрат поточного року під урожай майбутніх років).

Технологічна специфіка використання сільськогосподарських угідь та існуючі принципи оподаткування призводять до того, що облікова практика рослинницьких ферм вимагає уточнювати зміст субрахунків робочого плану. Аналітичний облік здійснюється в розрізі вирощуваних культур і витрат на їх виробництво.

Для аграрного виробництва характерне використання різноманітної сільськогосподарської техніки. Це вимагає детального бухгалтерського обліку всього парку машин і механізмів.

Таким чином, твердження (в складі облікової політики) робочого плану рахунків дозволяє орієнтуватися на типовий План рахунків. Однак, для обліку специфічних операцій сільськогосподарських підприємств можуть:

- вводити в робочий план додаткові синтетичні рахунки (наприклад, використовуючи вільні номери рахунків здійснювати облік посівів, врожаю, приріст живої маси, приплід);
- уточнювати зміст субрахунків, об'єднувати їх, додавати допоміжні субрахунки виходячи з вимог управління.

Це дозволяє використовувати в обліковій політиці підприємств аграрного сектору різні варіанти організації обліково-аналітичної роботи, а саме: традиційної; з організацією обліку витрат за елементами та статтями в єдиній системі (без відокремлення витрат або до розмежування видатків); з автономним веденням окремих рахунків витрат в системі обліку; із застосуванням єдиної

системи бухгалтерського та управлінського обліку.

Вважаємо, що при розробці єдиної облікової політики сільськогосподарського підприємства методичний розділ повинен включати наступні аспекти:

- метод нарахування і списання резервів;
- форми внутрішньої звітності, яка допомагає контролювати і управляти витратами, реалізацією, дебіторською заборгованістю тощо;
- виділення контрольованих і неконтрольованих статей звітності центрів відповідальності, персоналізація документів внутрішньої звітності;
- встановлення статей калькуляції, вибір методів обліку витрат;
- процес розподілу непрямих витрат між окремими видами продукції (робіт, послуг);
- вибір способу групування і списання витрат на виробництво;
- порядок визнання доходів підприємства, базуючись на загальних принципах визнання доходів при реалізації, нарахуванні виручки при внутрішньому переміщенні запасів;
- обліковій практиці, а також розробити алгоритм формування облікової політики сільськогосподарського підприємства відповідно до вимог МСФЗ.

Список використаних джерел

1. Зеленко С. В., Невелич Т. М. Застосування наукових підходів в процесі формування облікової політики сільськогосподарських підприємств. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2016. Вип. 13(2). С. 109-119.
2. Васільєва Л. М. Особливості вибору та обґрунтування облікової політики аграрних підприємств. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. 2019. Вип. 4. С. 40-45. DOI: 10.30929/1995-0519.2019.4.40-45.
3. Кухар Н. П., Приймак С. В. Облікова політика в управлінні агропідприємством. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1(1). С. 21-24.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/996-14>
5. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Житомир : Рута, 2003. 444 с.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. №73 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#>